

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.022.03.2016
P/16/068

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/16/068 – Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę dużych aglomeracji miejskich na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontroler Witold Wilk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/221/2016 z dnia 10 listopada 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 1)

Jednostka kontrolowana Urząd Miasta Katowice¹, ul. Młyńska 4, 40 – 098 Katowice

Kierownik jednostki kontrolowanej Marcin Krupa, Prezydent Miasta Katowice²

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Ocena ogólna

Prezydent Miasta nie podjął wystarczających działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę mieszkańców Katowic na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej. Mieszkańcom Katowic nie zapewniono bowiem, w adekwatnym do podstawowych potrzeb zakresie, alternatywnych źródeł wody w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej. Ponadto Urząd i Katowickie Wodociągi S.A. dysponowały łącznie środkami do przewozu wody pitnej pozwalającymi na dostarczenie jedynie 21,1% niezbędnego i 42,2% minimalnego zapotrzebowania w wodę na dobę.

Jednocześnie Urząd nie dysponował dokumentacją planowanych działań mających na celu zapewnienie funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla miasta Katowice, a tym samym Prezydent nie posiadał pełnej informacji o uwarunkowaniach dostaw wody.

Jako przykład dobrej praktyki NIK wskazuje na działania Urzędu, w wyniku których miasto pozyskało możliwość wykorzystania Stacji Uzdatniania Wody Dolowej KWK „Wujek” jako alternatywnego źródła wody.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Plany reagowania na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób wpłynąć na stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców Katowic

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁴ oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym

¹ Zwany dalej „Urzędem”.

² Zwany dalej „Prezydentem Miasta”.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków⁵, do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty m.in. w zakresie zaopatrzenia w wodę.

W Katowicach, na dzień 31 października 2016 r., mieszkało 285 358 osób. Wszyscy mieszkańcy Katowic zostali objęci zasięgiem sieci wodociągowej. Usługi w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę świadczyła Spółka Katowickie Wodociągi, w której miasto Katowice było jedynym akcjonariuszem.

Miasto nie posiadało własnych ujęć wodnych (podziemnych i powierzchniowych), jak również studni awaryjnych, zbiorników wody pitnej, stacji uzdatniania wody. Woda dostarczana miejską siecią wodociągową pozyskiwana była wyłącznie z Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. z siedzibą w Katowicach⁶, tj. producenta i hurtowego dostawcy wody pitnej na Górnym Śląsku. Wodę transportowano siecią rurociągów magistralnych do sieciowych zbiorników wyrównawczych GPW, następnie wodę wychodzącą ze zbiorników przesyłano rurociągami magistralnymi do lokalnych sieci wodociągowych (należących do lokalnych przedsiębiorstw wodociągowych), a pobór wody odbywał się w studniach wodomierzowych.

(dowód: akta kontroli str. 2 – 8, 19)

1.2. Prezydent Miasta zezwolił, 18 grudnia 2002 r., Rejonowemu Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji w Katowicach⁷ (od 2010 r. Katowickie Wodociągi S.A. w Katowicach⁸) na prowadzenie działalności polegającej na zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków na obszarze miasta Katowice⁹. W zezwoleniu określono m.in. warunki wprowadzania ograniczeń dostarczania wody w przypadku jej niedoboru. I tak, w przypadku niedoboru wody spowodowanego ograniczoną przepustowością sieci wodociągowej, Prezydent Miasta zobowiązał Spółkę do opracowania i wdrożenia programu dostaw wody, uwzględniającego rotacyjne ograniczenia lub przerwy w dostawach wody dla poszczególnych rejonów miasta, jak również poprzez ograniczenie zużycia wody na inne cele niż zaopatrzenie ludności. Natomiast w przypadku zaistnienia przerw w dostawach wody na skutek siły wyższej, a także zdarzeń nagłych, nieprzewidzianych i niezależnych od Spółki, takich jak: klęski żywiołowe, powódź, susza, skażenie ujęcia wody wyciekami paliw ciekłych z rurociągów lub zbiorników, Spółka zobowiązana była do:

- niezwłocznego poinformowania o zaistniałej sytuacji odbiorców w sposób zwyczajowo przyjęty,
- uruchomienia zastępczych punktów poboru wody rozmieszczonych w sposób umożliwiający korzystanie z nich przez odbiorców usług i opublikowania informacji o ich usytuowaniu,
- niezwłocznego przystąpienia do usuwania skutków awarii lub zdarzeń nagłych, bądź wynikających z działania siły wyższej.

Przedmiotowe zezwolenie zawierało elementy, o których mowa w art. 18 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 9 – 15)

⁴ Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm., zwanej dalej „ustawą o samorządzie gminnym”.

⁵ Dz. U. z 2015 r., poz. 139 ze zm., zwanej dalej „ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę”.

⁶ Zwanego dalej „GPW”.

⁷ Zwanemu dalej „RPWiK”.

⁸ Zwana dalej „Spółką”.

⁹ Decyzja nr 1/2002 Prezydenta Miasta Katowice z 18 grudnia 2002 r. (GK.II.ES.6431-1/1/02) i decyzja nr 56/Ś/10 Prezydenta Miasta Katowice z 16 sierpnia 2010 r. o zmianie decyzji nr 1/2002 z 18 grudnia 2002 r. (zmiana decyzji polegała na zmianie oznaczenia przedsiębiorstwa, jego nazwy: z Rejonowego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Katowicach na Katowickie Wodociągi Spółka Akcyjna. W pozostałym zakresie treść decyzji nie została zmieniona).

Rada Miasta Katowice, 20 grudnia 2007 r., uchwaliła *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie miasta Katowice*¹⁰. W zakresie minimalnego poziomu usług świadczonych przez Spółkę dotyczących dostarczania wody, Spółka zobowiązana była do zapewnienia: wody zdatnej do spożycia przez ludzi odpowiadającej jakościowo wymaganiom określonym w przepisach wykonawczych do ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, dostawy wody w ilości ustalonej w umowie zawartej z odbiorcą usług, minimalnego ciśnienia wody na przyłączy przy wodomierzu głównym (co najmniej 0,2 Mpa), regularnego prowadzenia kontroli jakości wody, sprawności technicznej urządzeń wodociagowych, budowy urządzeń wodociagowych w zakresie wynikającym z wieloletniego planu rozwoju i modernizacji.

W odniesieniu do standardu obsługi odbiorców usług i sposobu postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług lub odpowiednich parametrów świadczonych usług, zgodnie z postanowieniami Regulaminu, Rada Miasta zobowiązała Spółkę do:

- udzielania wszelkich istotnych informacji dotyczących: prawidłowego sposobu wykonywania umowy o zapatrzenie w wodę przez odbiorcę usług, występujących zakłóceń w dostawach wody i awarii urządzeń wodociagowych, planowanych przerw w świadczeniu usług. Spółka była zobowiązana do udzielania tych informacji telefonicznie, faksem lub za pośrednictwem elektronicznych środków przekazu w terminie nie dłuższym niż 3 dni, a w przypadku, gdy prośba o udzielenie informacji została złożona pisemnie, Spółka miała obowiązek udzielić informacji w tej samej formie w terminie 14 dni od daty jej otrzymania¹¹,
- informowania odbiorców usług o planowanych i nieplanowanych¹² przerwach lub ograniczeniach w dostawie wody, w sposób zwyczajowo przyjęty, z co najmniej 3-dniowym wyprzedzeniem,
- zapewnienia zastępczego punktu poboru wody, poinformowania o tym fakcie odbiorców usług i wskazania jego lokalizacji w razie planowanej lub zaistniałej przerwy w dostawie wody przekraczającej 12 godzin,
- udostępnienia w siedzibie Spółki wszystkim zainteresowanym informacji dotyczących: aktualnej taryfy cen i stawek opłat, tekstu Regulaminu i ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę wraz z aktami wykonawczymi wydanymi na jej podstawie, wyników ostatnio przeprowadzonych analiz jakości wody.

Stosownie do postanowień Regulaminu, każdy odbiorca usług miał prawo zgłaszania reklamacji dotyczących sposobu wykonywania umowy przez Spółkę, w szczególności w zakresie ilości i jakości świadczonych usług oraz wysokości opłat za te usługi. Spółkę zobowiązano do rozpatrzenia reklamacji, bez zbędnej zwłoki, w terminie nie dłuższym niż 14 dni, od dnia jej złożenia. Odbiorca usług miał prawo do upustu w przypadku stwierdzenia faktu dostawy wody o obniżonej jakości lub zaniżonym ciśnieniu.

W zakresie warunków dostawy wody na cele przeciwpożarowe, w Regulaminie postanowiono, że jej zapewnienie następuje na podstawie umowy zawieranej z jednostką straży pożarnej. Woda na cele przeciwpożarowe dostępna była z urządzeń wodociagowych, w szczególności hydrantów przeciwpożarowych

---

¹⁰ Uchwała nr XX/374/07 Rady Miasta Katowice z 20 grudnia 2007 r. w sprawie uchwalenia *Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie miasta Katowice*.

¹¹ Jeżeli udzielenie informacji wymagało dokonania ustaleń w terminie dłuższym niż 3 i 14 dni, Spółka zobowiązana była do poinformowania o tym fakcie, przed upływem ww. terminów, i wskazania ostatecznego terminu udzielenia informacji, który nie mógł być dłuższy niż 30 dni od dnia złożenia prośby.

¹² O ile czas trwania nieplanowanej przerwy lub ograniczenia w dostawie wody przekraczał 6 godzin.

zainstalowanych na sieci wodociągowej¹³. Ilość pobranej wody na cele przeciwpożarowe ustalana była na podstawie pisemnej informacji składanej przez jednostkę straży pożarnej w ustalonych okresach. Należności z tytułu pobranej wody regulowało miasto Katowice.

(dowód: akta kontroli str. 34 – 41)

1.3. Prezydent Miasta, 24 stycznia 1996 r., powierzył w drodze zarządzenia¹⁴, RPWiK bezpośredni nadzór i koordynację zadań wynikających z „Zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”¹⁵ oraz bezpośrednio wykonawstwo zadań planistycznych i dokumentacyjnych określonych w tych Zasadach. Przedmiotowe zarządzenie zostało wydane na podstawie zarządzenia nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych¹⁶. Wykonując zarządzenie Prezydenta Miasta, RPWiK opracowało w sierpniu 1998 r. *Dokumentację planowanych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych – miasta Katowice*, zaakceptowaną przez Prezydenta Miasta. Przedmiotowa dokumentacja zawierała m.in. dane o sieci wodociągowej, zapotrzebowaniu w wodę w warunkach normalnych i w okresie ograniczonych dostaw (z podziałem na: ludność, zakłady spożywcze, zakłady, których funkcjonowanie jest niezbędne dla zapewnienia ludności warunków do przetrwania, zakłady użyteczności publicznej, zwierzęta hodowlane, cele przeciwpożarowe). Natomiast w dokumentacji tej brak było charakterystyki zagrożeń w zakresie zapewnienia ciągłości dostaw wody wraz z oceną ryzyka ich wystąpienia, nie określono również potrzeb (braków) w zakresie alternatywnych ujęć wody oraz materiałów/sprzętu technicznego niezbędnych na wypadek braku możliwości dostaw wody siecią wodociagową.

Sekretarz Miasta, działając z upoważnienia Prezydenta Miasta, wyjaśnił, że zarządzenie Prezydenta Miasta utraciło moc obowiązującą z powodu uchylecia przepisów prawnych, na podstawie których zostało wydane, dodając, że *Dokumentacja planowanych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych – miasta Katowice* nie jest dokumentem obowiązującym w okresie objętym kontrolą, z powodu uchylecia podstaw do jej sporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 42 – 105)

Pismem z 10 września 2003 r.¹⁷ Dyrektor Wydziału Zarządzania Kryzysowego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz pismem z 3 grudnia 2004 r.¹⁸ Zastępca Dyrektora Wydziału Zarządzania Kryzysowego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego poinformowali prezydentów miast, burmistrzów i wójtów województwa śląskiego, iż należy dokonać aktualizacji dokumentacji planowanych działań w celu zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych. Wskazali, że powyższa dokumentacja powinna być aktualizowana co najmniej raz na pięć lat. Zaznaczyli, że pomimo utraty mocy obowiązującej zarządzenia nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej

¹³ W przypadku poboru wody na cele przeciwpożarowe z urządzeń wodociagowych, którymi woda była dostarczana dla innych odbiorców usług, jednostka straży pożarnej zobowiązana była do przekazania informacji o ilości pobranej wody.

¹⁴ Zarządzenie nr 2/OC/96 Prezydenta Katowic – Szefa Obrony Cywilnej Miasta z dnia 24 stycznia 1996 r. w sprawie zapewnienia funkcjonowania urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych na terenie miasta Katowice.

¹⁵ Stanowiących załącznik do zarządzenia nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych (M.P. Nr 59, poz. 663). Zarządzenie to zostało uchylone z dniem 30 marca 2001 r.

¹⁶ M.P. Nr 59, poz. 663, uchylone z dniem 30 marca 2001 r.

¹⁷ Pismo z 10 września 2003 r. (znak: ZK.OII-5244-W-76/03).

¹⁸ Pismo z 3 grudnia 2004 r. (znak: ZK.OII-5244-2-9/04).

i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych, jego ustalenia a szczególnie *Zasady zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych* określone w załączniku, nie straciły nic na aktualności. Wobec braku jakichkolwiek innych uregulowań prawnych związanych z tym zagadnieniem, zasady te powinny być wykorzystywane w działalności służbowej samorządu gminnego, do czasu wydania stosownego aktu wykonawczego regulującego powyższą problematykę.

(dowód: akta kontroli str. 126 – 131)

Naczelnik Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu, pismem z 24 września 2003 r., przekazał do RPWiK pismo z 10 września 2003 r. Dyrektora Wydziału Zarządzania Kryzysowego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, zobowiązujące m.in. do aktualizacji dokumentacji planowanych działań w celu zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych.

RPWiK przygotowało w 2004 r. projekt *Dokumentacji planowanych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla miasta Katowice* i przedłożyło do zatwierdzenia Prezydentowi Miasta. Projekt ten nie został jednak zatwierdzony. Pismem z 19 czerwca 2006 r. Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu zwrócił ww. projekt do RPWiK, wskazując na konieczność zaktualizowania treści dokumentu i dostosowania go do założeń przyjętych przez Prezydenta Miasta w dniu 1 czerwca 2006 r. (tj. podjęcie działań mających na celu zapewnienie dostaw wody ze Stacji Uzdatniania Wody Dolowej KWK „Wujek” w Katowicach¹⁹ jako alternatywnego źródła wody oraz zakup wody konfekcjonowanej od producentów).

Wyjaśniając przyczyny niewyegzekwowania od RPWiK sporządzenia *Dokumentacji* uwzględniającej ww. założenia Sekretarz Miasta, działając z upoważnienia Prezydenta Miasta wyjaśnił, że w tym samym czasie Prezydent Miasta poprzez Miejski Zespół Reagowania Kryzysowego podjął działania mające na celu opracowanie procedury zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną w sytuacji długotrwałego jej braku lub skażenia biologicznego (chemicznego) – za pomocą: króćców hydrantowych z najniższej położonych punktów sieci wodociągowej, kontenerów na wodę ze SUWD oraz od producentów wody konfekcjonowanej. Realizacja działań trwała w latach 2004 – 2007, a procedura została ujęta w *Planie zarządzania kryzysowego dla miasta Katowice*, sporządzonym w 2008 r. i zatwierdzonym przez Wojewodę Śląskiego 16 lipca 2009 r. Wskazał również, że uchylone zostały podstawy prawne zobowiązujące do sporządzenia przedmiotowej dokumentacji.

NIK wskazuje, że ujęcie w *Planie zarządzania kryzysowego miasta Katowice* jedynie niektórych elementów związanych z zapewnieniem dostaw wody nie stanowiło wykonania, nałożonego na Spółkę, zadania w zakresie sporządzenia aktualnej dokumentacji obejmującej przedmiotowe zagadnienia, a tym samym nie zwalniało to Miasta z zadania uzyskania tej dokumentacji. W *Planie zarządzania kryzysowego dla miasta Katowice* nie przedstawiono bowiem wszystkich informacji, o których mowa w *Zasadach zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych*, jak np.: zapotrzebowania w wodę w warunkach normalnych i w okresie ograniczonych dostaw, zestawienia publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę wraz z ich charakterystyką techniczną, schematu sieci wodociągowej z zaznaczeniem charakterystycznych elementów niezbędnych przy jego pracy w warunkach specjalnych, zaniechano określenia brakujących ilości

---

¹⁹ Zwanej dalej: „SUWD”.

w zakresie ujęć wody, studni awaryjnych lub też innych alternatywnych źródeł wody oraz materiałów i sprzętu technicznego niezbędnych na wypadek braku możliwości dostaw wody siecią wodociagową. W zakresie podstaw prawnych zobowiązujących do opracowania przedmiotowej dokumentacji wskazać należy, że Wojewoda Śląski – Szef Obrony Cywilnej Województwa pismami z 10 września 2003 r. i 3 grudnia 2004 r., a także w *Wytycznych w sprawie realizacji zadań w zakresie obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego w województwie śląskim*, zobowiązał gminy województwa śląskiego do jej aktualizacji. Nadto, nie utraciło swej mocy obowiązującej ww. pismo Naczelnika Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu z dnia 24 września 2003 r. (ponowione 23 listopada 2016 r.) oraz ww. pismo Naczelnika Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu z 19 czerwca 2006 r.

(dowód: akta kontroli str. 119 – 120, 132 – 195)

Wojewoda Śląski – Szef Obrony Cywilnej Województwa w *Wytycznych w sprawie realizacji zadań w zakresie obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego w województwie śląskim* w 2015 r. oraz w 2016 r. określił, dla gmin, zadanie do realizacji pn. „Aktualizacja dokumentacji planowanych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urzędzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”, w cyklu 5-letnim. Pomimo tego w gminie Katowice nie zaktualizowano przedmiotowej dokumentacji.

Wyjaśniając przyczyny zaniechania aktualizacji dokumentacji dotyczącej zapewnienia zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych, Sekretarz Miasta działając z upoważnienia Prezydenta Miasta, powołał się na wnioski Szefa Obrony Cywilnej Kraju przedstawione w *Ocenie stanu przygotowania Obrony Cywilnej w Polsce. Raport – stan na dzień 31 grudnia 2010 r.* w części dotyczącej zapewnienia dostaw wody pitnej oraz ochrony ujęć i urzędzeń wodnych. Szef Obrony Cywilnej Kraju sformułował dwa wnioski: „1. W związku z tym, że ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę pomija zagadnienie dotyczące zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urzędzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych i nie daje delegacji prawnej do opracowania takich założeń, istnieje potrzeba wdrożenia rozwiązań pozwalających na wydanie niezbędnych przepisów wykonawczych, w których byłaby określona struktura planowania oraz zakres zadań dla dostawców związany z ich funkcjonowaniem w warunkach specjalnych. 2. Obecnie brak jest dokumentu regulującego zasady zapewnienia funkcjonowania publicznych urzędzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”. Sekretarz Miasta ponownie wskazał, że w związku z brakiem podstaw prawnych do aktualizowania dokumentacji planowanych działań w celu zapewnienia funkcjonowania publicznych urzędzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych oraz wejściem w życie ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym²⁰, przystąpiono do wykonania planu zarządzania kryzysowego, w którym opracowano procedurę realizacji zadań pn. „Długotrwała przerwa w dostawie wody na znacznym obszarze miasta”. Jak podał dalej, powyższa procedura określa możliwości poboru wody z alternatywnych źródeł zaopatrzenia w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 111 – 114, 196 – 201)

Wojewoda Śląski, pismem z 19 sierpnia 2016 r., ponownie zwrócił się do prezydentów miast, burmistrzów i wójtów województwa śląskiego z prośbą o aktualizację dokumentacji dotyczącej zapewnienia zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych, zgodnie z *Zasadami zapewnienia funkcjonowania publicznych urzędzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych*,

²⁰ Dz. U. z 2013 r., poz. 1166 ze zm., zwanej dalej „ustawą o zarządzaniu kryzysowym”.

stanowiącymi załącznik do ww. zarządzenia nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r.

Naczelnik Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu, pismem z 23 listopada 2016 r., tj. w trakcie kontroli NIK, zobowiązał Spółkę do aktualizacji przedmiotowej dokumentacji w terminie do 31 marca 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 202 – 203)

1.4. Prezydent Miasta wydał wytyczne do działalności w zakresie obrony cywilnej na terenie miasta Katowice w 2015 r.²¹ i w 2016 r.²². W ww. wytycznych zlecił Wydziałowi Zarządzania Kryzysowego sprawdzenie poprawności funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę dla miasta Katowice w warunkach specjalnych.

Prezydent Miasta nie opracował wieloletniego planu działania w zakresie obrony cywilnej miasta Katowice. Wyjaśniając przyczyny nieopracowania wieloletniego planu Sekretarz Miasta, działając z upoważnienia Prezydenta Miasta, wyjaśnił, że nadrzędne organy obrony cywilnej nie przekazały zakresu i trybu opracowywania wieloletnich planów, jak również czasookresu na jaki mają być wykonywane.

(dowód: akta kontroli str. 106 – 110, 205 – 246)

1.5. W okresie objętym kontrolą Urząd posiadał *Plan zarządzania kryzysowego miasta Katowice*, zatwierdzony przez Wojewodę Śląskiego 15 grudnia 2014 r., oraz *Plan obrony cywilnej miasta Katowice*, zatwierdzony przez Prezydenta Miasta, Szefa Obrony Cywilnej Katowic w listopadzie 2012 r. Plan obrony cywilnej każdego roku był aktualizowany, co spełniało wymogi określone w § 16 wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z 27 grudnia 2011 r. w sprawie zasad opracowania planu obrony cywilnej województw, powiatów i gmin²³, zgodnie z którym plan obrony cywilnej podlega bieżącej aktualizacji, nie rzadziej jednak niż co dwa lata.

Plan obrony cywilnej – stosownie do postanowień zawartych w § 1 ww. wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju – został sporządzony wyłącznie na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny. W planie obrony cywilnej, w części dotyczącej oceny zagrożeń oraz ich charakterystyki i ryzyka wystąpienia, przedstawiono m.in. zagrożenia sanitarno-epidemiologiczne wywołane siłami natury lub zdarzeniami losowymi związanymi z działalnością człowieka. Stwierdzono, że największego niebezpieczeństwa zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych należy spodziewać się w związku z wystąpieniem: zakażenia żywności i wody, zalewania obiektów (powodzie) oraz uwolnienia toksycznych środków przemysłowych do powietrza, gleby i wody. Określono jako duże prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych, a zasięg ich występowania – teren całego miasta.

(dowód: akta kontroli str. 247 – 314)

1.6. *Plan zarządzania kryzysowego miasta Katowice* został uzgodniony z kierownikami jednostek organizacyjnych w zakresie ich dotyczącym, planowanych do wykorzystania przy realizacji przedsięwzięć dotyczących systemu zaopatrzenia w wodę, w tym z Prezesem Zarządu Spółki. Powyższe spełniało wymogi określone w art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym²⁴.

(dowód: akta kontroli str. 264 – 274)

²¹ Zarządzenie nr 1/OC/2015 Prezydenta Miasta Katowice – Szefa Obrony Cywilnej z dnia 30 stycznia 2015 r. w sprawie realizacji zadań w zakresie obrony cywilnej na terenie miasta Katowice w 2015 r., stanowiące *Plan działania obrony cywilnej miasta Katowice na rok 2015*.

²² Zarządzenie nr 1/OC/2016 Prezydenta Miasta Katowice – Szefa Obrony Cywilnej z dnia 4 lutego 2016 r. w sprawie realizacji zadań w zakresie obrony cywilnej na terenie miasta Katowice w 2016 r., stanowiące *Plan działania obrony cywilnej miasta Katowice na rok 2016*.

²³ www.ock.gov.pl/prawo/akty_urzedowe_szefa-ock

²⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 1166 ze zm., zwanej dalej „ustawą o zarządzaniu kryzysowym”.

1.7. W *Planie zarządzania kryzysowego miasta Katowice* ujęto zagrożenie w zakresie zapewnienia ciągłości dostaw wody wraz z oceną jego wystąpienia. Jako zagrożenie wskazano długotrwały brak dostaw wody spowodowany awarią techniczną bądź też biologicznym lub chemicznym skażeniem sieci wodociągowej. Przyjęto małe prawdopodobieństwo wystąpienia tego zagrożenia, natomiast duży stopień podatności mieszkańców Katowic na jego skutki. Wpływ tego zagrożenia na stan bezpieczeństwa określono jako średni. Jak wyjaśnił Naczelnik Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu, procedury wynikające z *Planu zarządzania kryzysowego miasta Katowice* stosuje się w przypadku zaistnienia na terenie miasta sytuacji braku wody pitnej, w której zasoby ludzkie i środki Spółki są niewystarczające do zwalczania zagrożenia, a rozwój sytuacji wysoce uprawdopodobnia, iż brak wody w danym rejonie może z tego powodu stać się długotrwały.

(dowód: akta kontroli str. 276, 279, 347 – 348)

W przypadku braku dostaw wody spowodowanego awarią techniczną przyjęto dwa rozwiązania zaopatrzenia w wodę do czasu jej przekierowania:

- wykorzystanie 35 hydrantów najniżej położonych w sieci wodociągowej do poboru wody pitnej. W dniu 10 października 2006 r. miasto Katowice przekazało Spółce, na podstawie porozumienia, wyposażenie techniczne służące do przystosowania hydrantów przeciwpożarowych do poboru wody pitnej z najniżej położonych odcinków sieci wodociągowej – 25 stojaków hydrantowych (do czasu ich przekazania Spółka posiadała jedynie 14 stojaków hydrantowych),
- dostarczanie wody zdatnej do picia za pomocą beczkowozów i przewoźnych kontenerów na wodę²⁵ ze SUWD. W dniu 19 czerwca 2006 r. miasto Katowice zawarło umowę z Katowickim Holdingiem Węglowym S.A. KWK „Wujek” w Katowicach na dostawę wody ze SUWD dla celów awaryjnego zaopatrzenia w wodę mieszkańców Katowic w ilości nie większej niż 800 m³ na dobę²⁶.

Natomiast w przypadku braku dostaw wody spowodowanego biologicznym lub chemicznym skażeniem sieci wodociągowej przyjęto dwa rozwiązania zaopatrzenia w wodę do czasu jej uzdatnienia:

- dostarczanie wody zdatnej do picia za pomocą beczkowozów i przewoźnych kontenerów na wodę ze SUWD,
- zakup i dystrybucja wody butelkowanej w pojemnikach 5l od trzech producentów wody spoza aglomeracji katowickiej.

Uczestnikiem wiodącym (kierującym akcją ratowniczą) przy realizacji tych procedur była Spółka, koordynatorem akcji – Wydział Zarządzania Kryzysowego Urzędu, a pozostałymi uczestnikami m.in.: Miejski Zarząd Ulic i Mostów, Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej, Zakład Zieleni Miejskiej, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej, Komenda Miejska Policji, Straż Miejska. Do miejskich jednostek organizacyjnych należało m.in. zapewnienie pracowników i środków transportu do rozwożenia kontenerów z wodą.

(dowód: akta kontroli str. 194, 293, 295, 302 – 306, 354 – 372, 374–377, 391 – 397)

W *Bazie zasobów do wspomagania akcji ratowniczych* prowadzonej w formie elektronicznej, będącej częścią planu zarządzania kryzysowego, wykazano środki planowane do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych, tj. pojazdy na kontenery będące własnością jednostek organizacyjnych miasta Katowice. Sekretarz Miasta,

²⁵ Wydział Zarządzania Kryzysowego Urzędu posiadał na stanie 102 kontenery o pojemności 1m³.

²⁶ Wydajność SUWD kształtowała się na poziomie 1 000 m³ wody. Umowę zawarto na czas nieokreślony.

działając z upoważnienia Prezydenta Miasta, wyjaśnił, że członkami Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego są kierownicy miejskich jednostek organizacyjnych i w konkretnej sytuacji decydują oni o ilości i możliwościach użycia posiadanego przez siebie sprzętu i pracowników.

(dowód: akta kontroli str. 106 – 110, 307 – 314)

1.8. Miejska sieć wodociągowa nie posiadała elementów zaliczanych do infrastruktury krytycznej, o której mowa w art. 3 pkt 2 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, jak również elementów podlegających ochronie, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia²⁷. Żadne urządzenia miejskiej sieci wodociągowej nie były ujęte w wykazie infrastruktury krytycznej prowadzonym przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, a także w prowadzonej przez Wojewodę Śląskiego ewidencji obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie.

(dowód: akta kontroli str. 638 – 640)

1.9. Zadanie wynikające z *Planów działań obrony cywilnej* na 2015 r. i 2016 r. polegające na sprawdzeniu poprawności funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę dla miasta Katowice w warunkach specjalnych zostało zrealizowane 7 września 2015 r. i 15 września 2016 r. W tych dniach pracownik Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu dokonał sprawdzenia stanu zakupionych kontenerów na wodę. Stwierdził, że liczba kontenerów jest zgodna z danymi wynikającymi z prowadzonej ewidencji (spis z inwentarza). Ponadto, w dniach 7 marca – 29 kwietnia 2016 r. zespół spisowy dokonał spisu z natury składników majątkowych będących na wyposażeniu Wydziału Zarządzania Kryzysowego. W wyniku przeprowadzonego spisu ustalono, że liczba kontenerów na wodę jest zgodna z ewidencją księgową (102 kontenery).

Urząd posiadał instrukcję w zakresie stosowania zasad higieniczno-sanitarnych podczas użytkowania kontenerów na wodę, określoną przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Katowicach. Kontenery na wodę posiadały atest higieniczny.

(dowód: akta kontroli str. 210, 231, 374 – 390, 398 – 412)

1.10. W *Planie zarządzania kryzysowego miasta Katowice* rzetelnie wykazano awaryjne źródła wody na wypadek braku możliwości dostarczenia jej siecią wodociągową. Urząd posiadał umowę, zawartą 19 czerwca 2006 r., z Katowickim Holdingiem Węglowych S.A. KWK „Wujek” na dostawę wody ze SUWD, a także dysponował danymi o bezpieczeństwie jakościowym wody dostarczanej z tego źródła (pozytywne wyniki badań wody przeprowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną oraz laboratorium akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji). Zgodnie z § 3 ust. 2 przedmiotowej umowy, KWK „Wujek” zobowiązało się do utrzymywania instalacji służącej uzdatnianiu wody dołowej we właściwym stanie technicznym. Wskazać należy, że w przypadku braku dostaw energii elektrycznej niemożliwy był pobór wody ze SUWD.

W zakresie drugiego alternatywnego źródła wody wykazanego w *Planie zarządzania kryzysowego miasta Katowice*, tj. zakupu i dystrybucji wody konfekcjonowanej od trzech producentów wody spoza aglomeracji katowickiej, Urząd nie posiadał umów/porozumień z tymi producentami. Producenci wody, w korespondencji z Urzędem, wskazali, że w przypadku sytuacji awaryjnej (kryzysowej) nie jest

---

²⁷ Dz. U. z 2016 r., poz. 1432 ze zm.

wymagane wcześniejsze podpisanie umowy, a dostawy wody odbywać się będą na podstawie zamówienia złożonego pocztą elektroniczną.

(dowód: akta kontroli str. 302 – 306, 354 – 358, 373, 413 – 504)

1.11. Prezydent Miasta przesłał Wojewodzie Śląskiemu 8 lutego 2016 r., tj. w terminie przez niego wskazanym²⁸, sprawozdanie pn. „Ocena stanu przygotowań obrony cywilnej miasta Katowice za 2015 r.” W sprawozdaniu dane w zakresie zapewnienia dostaw wody pitnej dla ludności były zgodne z danymi zawartymi w *Planie zarządzania kryzysowego miasta Katowice*. Podano, że miasto Katowice nie posiada ujęć wodnych i studni awaryjnych oraz wykazano brak potrzeb w zakresie budowy nowych studni awaryjnych.

Sekretarz Miasta, działając z upoważnienia Prezydenta Miasta, wyjaśniając przyczyny wykazania braku potrzeb w zakresie budowy studni awaryjnych powołał się na opracowanie pn. „*Inwentaryzacja studni gospodarczych i ujęć wód podziemnych na terenie miasta Katowice*”, sporządzone, na zlecenie Urzędu, przez Państwowy Instytut Geologiczny w czerwcu 2005 r. Wynika z niego, że główny zbiornik wód podziemnych wyznaczono w dolinie Kłodnicy, został on jednak zdegradowany do użytkowego poziomu wodonośnego ze względu na zanieczyszczenie wód pochodzące z ognisk powierzchniowych oraz zużycie jej zasobów spowodowane odwadnianiem kopalń. W obrębie piętra czwartorzędowego wyznaczono pięć obszarów zasobnych w wodę, jeden w dolinie Kłodnicy i cztery w dolinie Rawy. Wskazał, że zaopatrzenie w wodę w sytuacji zdarzeń kryzysowych mogłaby zapewnić dolina Kłodnicy, ale zlokalizowana jest w rejonie słabo zurbanizowanym. Jednocześnie zwierciadło wód podziemnych obniża się na skutek pompowania wód podziemnych towarzyszących działalności górniczej. Dystrybucja wody z tego rejonu w inne rejony miasta byłaby uciążliwa, czasochłonna i ekonomicznie nieuzasadniona. Mając na uwadze uwarunkowania geologiczne, wyrobiska górnicze, a także ze względów ekonomicznych, zrezygnowano z budowy studni awaryjnych na terenie miasta Katowice.

W sprawozdaniu, jako alternatywne źródła wody podano SUWD oraz zakup od producentów wody i dystrybucję wody butelkowanej. Zawarte w sprawozdaniu dane w zakresie zapewnienia dostaw wody pitnej dla ludności (pkt 9 sprawozdania) były rzetelne, z wyjątkiem informacji o liczbie i pojemności cystern będących własnością Spółki. W sprawozdaniu podano, że Spółka dysponowała cysterną samojezdną o pojemności 8 m³ i cysterną na przyczepie o pojemności 6 m³, tymczasem Spółka na koniec 2015 r. posiadała dwie cysterny samojezdne o pojemności 8 m³ i 6 m³ oraz trzy cysterny na przyczepie o pojemności: 6 m³, 4 m³ i 0,5 m³. W sprawozdaniu nie uwzględniono cystern zakupionych w 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 3 – 8, 111 – 114, 302 – 306, 349 – 350, 545)

1.12. W latach 2011 – 2016 pracownicy Wydziału Audytu i Kontroli Urzędu przeprowadzili sześć kontroli w Spółce w zakresie weryfikacji kosztów związanych ze świadczeniem usług pod względem celowości ich ponoszenia. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W innym zakresie przedstawiciele Urzędu nie przeprowadzili kontroli w Spółce, pomimo uprawnienia wynikającego z art. 18e ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, zgodnie z którym prezydent miasta jest uprawniony do kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem. Wiceprezydent Miasta, działając z upoważnienia Prezydenta Miasta, wyjaśnił, że nie korzystano z ww. uprawnienia ustawowego. Jak wskazał, wynikało to z faktu, że Spółka wywiązywała się z obowiązków dotyczących przedkładania:

²⁸ Wojewoda Śląski określił termin na 10 lutego 2016 r.

- kwartalnych sprawozdań w zakresie: ilości zakupionej i sprzedanej wody, ilości odprowadzonych ścieków, ilości i jakości oczyszczonych ścieków, jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zgodnie z warunkami ustalonymi w przepisach wykonawczych do ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę,
- rocznych informacji dotyczących zmian w wykazie sieci wodociagowych i kanalizacyjnych w zakresie lokalizacji, długości, średnic, roku budowy, rodzaju materiałów i własności sieci, zmian w wykazie hydrantów,
- sprawozdania finansowego wraz z informacjami w zakresie: realizacji skarg i wniosków, występujących awarii, wniosków *pokontrolnych* z przeprowadzonych kontroli zewnętrznych oraz jakości usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 121 – 122, 508 – 544)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Urząd nie podjął działań w celu uzyskania od Spółki dokumentacji planowanych działań w celu zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych, pomimo zobowiązania wynikającego z pism Naczelnika Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu (z 24 września 2003 r.) i Naczelnika Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu (z 19 czerwca 2006 r.) oraz zaleceń Wojewody Śląskiego zobowiązujących gminy do aktualizacji przedmiotowej dokumentacji. Skutkiem powyższego było nieposiadanie przez Prezydenta Miasta pełnej informacji o uwarunkowaniach zaopatrzenia w wodę na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej.
2. Nieopracowanie nowego planu zarządzania kryzysowego dla miasta Katowice. Obowiązujący *Plan zarządzania kryzysowego miasta Katowice* został sporządzony we wrześniu 2014 r. i zatwierdzony przez Wojewodę Śląskiego 15 grudnia 2014 r. Zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, plany zarządzania kryzysowego podlegają systematycznej aktualizacji, a cykl planowania nie może być dłuższy niż dwa lata. Naczelnik Wydziału Zarządzania Kryzysowego wyjaśnił, że do chwili obecnej Wojewoda Śląski nie przedstawił nowych zaleceń do planów zarządzania kryzysowego. NIK wskazuje jednak, że przepisy ustawy o zarządzaniu kryzysowym nie uzależniają aktualizacji planu zarządzania kryzysowego od wydania przez wojewodę kolejnych zaleceń.

(dowód: akta kontroli str. 264 – 314, 347 – 348)

3. Nierzetelne przedstawienie w sprawozdaniu pn. *„Ocena stanu przygotowań obrony cywilnej za 2015 r.”* w części dotyczącej zapewnienia dostaw wody pitnej dla ludności (pkt 9 sprawozdania), danych w zakresie liczby i pojemności cystern będących własnością Spółki. W przedmiotowym sprawozdaniu podano, że Spółka dysponowała cysterną samojezdną o pojemności 8 m³ i cysterną na przyczepie o pojemności 6 m³. Tymczasem Spółka na koniec 2015 r. posiadała dwie cysterny samojezdne o pojemności 8 m³ i 6 m³ oraz trzy cysterny na przyczepie o pojemności: 6 m³, 4 m³ i 0,5 m³. Cysterna samojezdna o pojemności 8 m³ i cysterna na przyczepie o pojemności 6 m³ zostały wycofane z eksploatacji i sprzedane w 2016 r. Natomiast w 2015 r. zostały zakupione: cysterna samojezdna o pojemności 6 m³ i dwie cysterny na przyczepie o pojemności 4 m³ i 0,5 m³.

Naczelnik Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu wyjaśnił, że przez niedopatrzenie nie uwzględniono w sprawozdaniu zakupionych w 2015 r. trzech cystern. Dodał, że zmiany w zakresie posiadanych przez Spółkę cystern zostaną uwzględnione w sprawozdaniu za 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 3 – 8, 349 – 350, 545)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Prezydent Miasta nie wydał szczegółowych regulacji określających:

- wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące projektowania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę, mające na celu zapewnienie funkcjonowania tych urządzeń w warunkach sytuacji kryzysowej, w tym zasady ustalania potrzeb w zakresie alternatywnych źródeł wody oraz materiałów i sprzętu technicznego niezbędnych na wypadek braku możliwości dostaw wody siecią wodociągową,
- sposób obliczania (kalkulowania) liczby i pojemności środków przewozu wody pitnej niezbędnej dla zapewnienia dostaw wody w sytuacji kryzysowej.

Ustalenia stanu faktycznego opisane w niniejszej uwadze nie mają wpływu na ocenę kontrolowanej działalności, ponieważ brak było bezpośrednich podstaw prawnych do realizacji przez Prezydenta Miasta zadań w ww. zakresie.

Ocena cząstkowa

Prezydent Miasta nie posiadał dokumentacji dotyczącej zapewnienia zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej, w związku z tym nie posiadał pełnej informacji o uwarunkowaniach dostaw wody w warunkach specjalnych. Prezydent Miasta dysponował nieaktualnym planem zarządzania kryzysowego. Wojewodzie Śląskiemu przedstawiono nierzetelną ocenę stanu przygotowań obrony cywilnej za 2015 r.

2. Przygotowanie Urzędu do realizacji planów kryzysowych

Opis stanu
faktycznego

2.1. Miasto Katowice zapewniło alternatywne źródła wody w postaci wody możliwej do pozyskiwania ze SUWD w ilości 800 m³ na dobę²⁹ (jednak w przypadku braku dostaw energii elektrycznej niemożliwy był pobór wody z tego źródła). Drugim alternatywnym źródłem wody, był zakup i dystrybucja wody konfekcjonowanej od producentów wody. Zgodnie z deklaracjami trzech producentów wody, miasto mogło zakupić wodę w ilości ok. 400 m³ na dobę³⁰.

Spółka zaopatrująca Miasto w wodę nie dysponowała alternatywnymi źródłami wody. Pobór wody możliwy był jedynie z trzech zbiorników retencyjno-wyrównawczych, o łącznej pojemności 191 000 m³, wchodzących w skład sieci wodociągowej GPW³¹. Z tych zbiorników możliwy był grawitacyjny spływ wody do miejskiej sieci wodociągowej lub jej pobór za pomocą beczkowsów. Spółka posiadała cysternę samojezdną o pojemności 6 m³ i dwie cysterny na przyczepie o pojemności 4 m³ i 0,5 m³. Przy założeniu 10 zmian uwzględniających czas napełnienia i opróżnienia cystern, ilość wody możliwej do rozprowadzenia w ciągu doby kształtowała się na poziomie 105 m³. Urząd nie posiadał cystern i beczkowsów. Zarówno Urząd, jak i Spółka, nie posiadały umów/porozumień dotyczących wypożyczenia cystern (beczkowsów) od innych podmiotów w sytuacji

²⁹ Koszt wody zakupionej od KWK „Wujek” kształtował się na poziomie 5,82 zł/m³.

³⁰ Przy założeniu, że litr wody konfekcjonowanej zakupionej od producentów będzie kosztował 50 groszy, wydatki miasta Katowice związane z zakupem wody kształtowały się będą na poziomie 200,0 tys. zł na dobę.

³¹ Zbiorniki retencyjno-wyrównawcze GPW, z których transportowana była woda do miejskiej sieci wodociągowej to: „Murcki”, „Mikołów” i „Góra Wyzwolenia”. Zbiorniki te zabezpieczone były przed dostępem osób trzecich i zanieczyszczeniami. Istniała możliwość odcięcia zbiorników od układu wodociągowego. Ze zbiorników korzystały również gminy ościenne, m.in.: Sosnowiec, Dąbrowa Górnicza, Mysłowice, Będzin, Czeladź, Siemianowice Śląskie, Piekary Śląskie, Chorzów, Świętochłowice, Bytom, Rybnik, Wodzisław Śląskie, Knurów, Rydułtowy, Czerwonka-Leszczyny.

kryzysowej. Wskazać należy, że wodę znajdującą się w zbiornikach retencyjno-wyrównawczych można było wykorzystać w przypadku braku skażenia sieci wodociągowej GPW doprowadzającej wodę do tych zbiorników. Urząd nie posiadał umowy/porozumienia z GPW na dostarczanie wody w sytuacji kryzysowej. Urząd i Katowickie Wodociągi S.A. dysponowały łącznie środkami do przewozu wody pitnej pozwalającymi na dostarczenie 21,1% niezbędnego³² i 42,2% minimalnego zapotrzebowania w wodę na dobę³³.

(dowód: akta kontroli str. 354 – 358, 373, 489 – 504, 545 – 547)

Dobowe zapotrzebowanie w wodę w warunkach ograniczonych dostaw, obliczone na podstawie liczby mieszkańców Katowic³⁴, kształtowało się następująco:

- 4 280,3 m³ niezbędne dostawy wody, z tego: 2 568,2 m³ wody zdatnej do picia i 1 712,1 m³ wody przeznaczonej do podstawowej higieny,
- 2 140,2 m³ minimalne dostawy wody, z tego: 1 569,5 m³ wody zdatnej do picia i 570,7 m³ wody przeznaczonej do podstawowej higieny.

Miasto Katowice mogło zapewnić dostawy wody pitnej w warunkach specjalnych w ilości 1 200 m³ na dobę³⁵, co stanowiło 28,0% niezbędnego zapotrzebowania oraz 56,1% minimalnego zapotrzebowania w wodę.

Natomiast w przypadku braku dostaw energii elektrycznej miasto mogło zapewnić 400 m³ na dobę³⁶, co stanowiło 9,3% niezbędnego zapotrzebowania w wodę, oraz 18,6% minimalnego zapotrzebowania w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 354 – 358, 373, 489 – 504, 545 – 547)

2.2. W okresie objętym kontrolą trzykrotnie nastąpiła planowana przerwa w dostawie wody trwająca ponad 12 godzin, o czym Spółka każdorazowo poinformowała m.in. Urząd. Przyczynami przerw w dostawie wody były awarie lub prace modernizacyjne. Przerwy w dostawie wody mieściły się w przedziale od 12 do 30 godzin. Odbiorcom dotkniętym skutkami przerw w dostawie wody Spółka zapewniła zastępcze źródło wody poprzez podstawienie cystern.

(dowód: akta kontroli str. 548 – 550)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość.

Miasto Katowice nie zapewniło, poprzez alternatywne źródła wody, przynajmniej minimalnego/niezbędnego zapotrzebowania w wodę w sytuacji kryzysowej.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy o samorządzie gminnym oraz art. 3 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty m.in. w zakresie zaopatrzenia w wodę.

³² Ustaleń dokonano w oparciu o następujące dane: 800 m³ (w związku z przeznaczeniem posiadanych przez Urząd 102 kontenerów na wodę o pojemności 1 m³ do rozprowadzania wody pozyskanej ze Stacji Uzdatniania Wody Dołowej KWK „Wujek”) + 105 m³ beczkowozów będące własnością Spółki o łącznej pojemności 10,5 m³, przy założeniu 10 kursów na dobę) / 4 280,3 m³ x 100% - 21,1%.

³³ Ustaleń dokonano w oparciu o następujące dane: 800 m³ (w związku z przeznaczeniem posiadanych przez Urząd 102 kontenerów na wodę o pojemności 1 m³ do rozprowadzania wody pozyskanej ze Stacji Uzdatniania Wody Dołowej KWK „Wujek”) + 105 m³ beczkowozów będące własnością Spółki o łącznej pojemności 10,5 m³, przy założeniu 10 kursów na dobę) / 2 140,2 m³ x 100% - 42,2%.

³⁴ Obliczono na podstawie liczby mieszkańców Katowic na 31 października 2016 r. (285 358 osób), nie uwzględniając wody przeznaczonej dla: zakładów przemysłu spożywczego, zakładów, których funkcjonowanie jest niezbędne dla zapewnienia ludności warunków do przetrwania, placówek służby zdrowia, zakładów użyteczności publicznej, urządzeń specjalnych do likwidacji skażeń, zwierząt hodowlanych i celów przeciwpożarowych. Zarówno Urząd, jak i Spółka, nie posiadały danych w zakresie zapotrzebowania w wodę w sytuacji kryzysowej dla ww. podmiotów. Obliczeń dokonano w oparciu o wskaźniki podane w Krajowym Planie Zarządzania Kryzysowego 2013/2015 (przypis nr 23): 15l na osobę/dobę jako niezbędne dostawy wody (9l wody zdatnej do picia i 6l wody przeznaczonej do podstawowej higieny) oraz 7,5l na osobę/dobę jako minimalne dostawy wody (5,5l wody zdatnej do picia i 2l wody przeznaczonej do podstawowej higieny).

³⁵ Na tą ilość wody składało się: 800 m³ wody ze SUWD, 400 m³ wody konfekcjonowanej od producentów wody.

³⁶ Na tą ilość wody składało się 400 m³ wody konfekcjonowanej od producentów wody.

Stosownie do postanowień § 3 pkt 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin³⁷, do zakresu działania szefów działania obrony cywilnej powiatów/gminy należy m.in. zapewnienie dostaw wody pitnej dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody dla urzędów specjalnych do likwidacji skażeń i do celów przeciwpożarowych. Sekretarz Miasta, działając z upoważnienia Prezydenta Miasta, wyjaśnił, że w celu zapewnienia wymaganego niezbędnego i minimalnego zaopatrzenia w wodę, niezależnie od sposobów pozyskania alternatywnych źródeł wody wskazanych w *Planie zarządzania kryzysowego miasta Katowice*, Spółka, w ramach prac związanych z aktualizacją *Dokumentacji zapewnienia funkcjonowania publicznych urzędów zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla miasta Katowice*, zwróciła się pismem z 29 września 2016 r. do GPW o rozpatrzenie możliwości korzystania przez miasto Katowice ze zbiorników retencyjno-wyrównawczych należących GPW. Ponadto, Spółka wznowiła rozmowy z KWK „Murcki – Staszic” w sprawie uruchomienia procesu pozyskiwania wód dołowych z tej kopalni na potrzeby zaopatrzenia mieszkańców Katowic, przy wykorzystaniu do jej transportowania beczkowozów, cystern i pojemników na wodę pitną z innych miast województwa śląskiego, jak również od właścicieli prywatnych. Powyższe ustalenia mają zostać zakończone do końca I kwartału 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 123 – 125)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Jako dobrą praktykę należy wskazać podjęte działania Urzędu, w wyniku których miasto pozyskało wodę zdatną do picia ze SUWD, jako alternatywnego źródła wody. W ocenie NIK, mając na uwadze uwarunkowania geologiczne i skutki działalności górniczej na terenie Katowic, podejmowane działania w kierunku zagospodarowania wód dołowych z kopalń są uzasadnione.

Ocena częściowa

Prezydent Miasta nie zapewnił, poprzez alternatywne źródła wody, w adekwatnym do podstawowych potrzeb zakresie, zapotrzebowania w wodę w sytuacji kryzysowej. Zarówno Urząd, jak i Spółka nie posiadały umów/porozumień dotyczących użyczenia beczkowozów od innych podmiotów w celu dystrybucji wody w przypadku niemożności korzystania z miejskiej sieci wodociągowej, w sytuacji gdy ilość wody możliwej do rozprowadzenia w ciągu doby – przy użyciu środków transportu będących w dyspozycji Urzędu oraz Spółki, kształtowała się na niewystarczającym poziomie.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi i wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁸, zwraca uwagę na niezapewnienie alternatywnych źródeł zaopatrzenia w wodę ludności miasta Katowice na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej w ilościach niezbędnych i minimalnych oraz wnosi o:

- 1. Podjęcie działań mających na celu uzyskanie od Spółki dokumentacji planowanych działań dotyczących zapewnienia funkcjonowania publicznych urzędów zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych.**

³⁷ Dz. U. Nr 96, poz. 850.

³⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”.

2. *Opracowanie nowego planu zarządzania kryzysowego miasta Katowice.*
3. *Zapewnienie przekazywania Wojewodzie Śląskiemu rzetelnych danych o stanie przygotowania obrony cywilnej miasta Katowice.*

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 1 lutego 2017 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler
Witold Wilk
Gł. specjalista kontroli państwowej**

.....